

Otteen saaja:
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Otteen antopäivä:
16.6.2020

Lausuntopyyntö / opetus- ja kulttuuriministeriö / oppivelvollisuuslaki

911/00.04.00/2020

Opetvarh 11.06.2020 § 72

lin kunnan lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle oppivelvollisuuslaista ja laista tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta sekä muutoksista eräisiin muihin lakeihin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt kunnilta lausuntoa 30.4. päivätystä lakiluonnoksesta. Luonnos käsittelee hallituksen esitystä oppivelvollisuuslaista ja laista tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta sekä muutoksista eräisiin muihin lakeihin. Lausunto pyydetään toimittamaan sähköpostimuodossa viimeistään 15.6.2020 osoitteisiin kirjaamo@minedu.fi ja oppivelvollisuus@minedu.fi.

Lakiluonnos liiteasiakirjoineen ovat luettavissa OKM:n internet-sivuilla osoitteessa: <https://minedu.fi/oppivelvollisuus-hanketiedot-ja-asiakirjat>.

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmaan on kirjattu, että oppivelvollisuusikä korotetaan 18 ikävuoteen. Perusopetuksen jälkeen oppivelvollisuutta suoritettiin lukiokoulutuksessa, ammatillisessa koulutuksessa tai erilaisissa nivelvaiheen opinnoissa. Hallitusohjelman mukaan lain valmistelussa käydään läpi toisen asteen keskeyttämisen syitä sekä ryhdytään toimenpiteisiin maksuttoman toisen asteen koulutuksen toteuttamiseksi.

Maksuttomuus koskisi opetuksessa tarvittavia oppimateriaaleja, tietoteknisiä laitteita, työvälineitä, työasusteita sekä ylioppilastutkintolautakunnan maksuja. Lisäksi viiden kilometrin (5km) ylittävät koulumatkat olisivat opiskelijalle maksuttomia.

Hallituksen lakiesityksen tavoitteena on kohottaa koulutus- ja osaamistasoa sekä mahdollistaa jokaiselle toisen asteen tutkinnon suorittaminen.

lin kunnan lausunto asiasta:

lin kunnan strategiassa on keskeisenä tavoitteena, että peruskoulunsa päättävä iiläinen nuori pääsee haluamaansa opiskelupaikkaan ja suhtautuu tulevaisuuteensa positiivisesti. Viime vuosina kaikki iiläiset päättötodistuksen saaneet ovat päässeet toisen asteen opintoihin, erityisoppilaitokseen tai valmentavaan koulutukseen - suurin osa sinne minne on halunnutkin. Ensimmäisen toisen asteen opintovuoden aikana opintonsa keskeyttää iiläisistä noin 5 %, mikä on lukumäärällisesti noin kymmenen opiskelijaa. Pääasiassa keskeytykset johtuvat motivaation puutteesta, kulkemiseen ja opiskeluun liittyvään arjenhallinnan haasteista, opiskeluhuollollisista asioista ja taloudellisista tekijöistä. Kohdistettua tukea tulisiikin ulottaa ohjaukseen, perusopetuksen aikaisen opinto-ohjauksen vahvistamiseen ja opiskelijahuoltoon ongelmien ratkaisemiseksi. Lisäksi erityisesti ammatillisen koulutuksen järjestäminen ja sen resurssit sekä opintososiaalisten etujen ja koulumatkatuen lisääminen auttaisi nuoria opinnoissa menestymiseen.

lin kunta toimii opetuksen järjestäjänä lin lukion osalta. Muita toisen asteen oppilaitoksia kunnan alueella ei ole. Iiläisiä hakeutuu lin lukion lisäksi opiskelemaan

pääasiassa Ouluun, joiden oppilaitoksiin ja eri yksiköihin on paikasta riippuen lin keskustasta 25-50 kilometriä. Jos iälläinen nuori asuu kunnan pohjoisosassa esimerkiksi Oijärven alueella ja opiskelupaikka on Oulun Kaukovainiolla, tulee yhdensuuntaista matkaa yli sata kilometriä. Toimivia joukkoliikenteen yhteyksiä ei tuolle välille ole eli suuri osa matkasta pitää kulkea omin avuin.

lin kunnan näkökulmasta suuri haaste oppivelvollisuusiän nostamiseen liittyen onkin etäisyyksissä, toisen asteen koulutuksen järjestämispaikoissa ja näihin liittyvissä tekijöissä. Tulevia kustannuksia on nykyisten tietojen valossa haasteellista arvioida. Esimerkiksi joukkoliikenteen tai maksuttoman, kilpailutetun reittiliikenteen toteuttaminen on kunnan näkökulmasta hankalaa, koska opiskelijamäärät vaihtelevat vuosittain ja etäisyydet ovat kunnan alueella erittäin vaihtelevia. Lisäksi ei ole määritelty kriteereitä (poislukien vähimmäismatka kotoa oppilaitokseen) toisen asteen opiskelijoiden maksuttomaan koulukuljetukseen. Parempi vaihtoehto lieneekin koulumatkatuen maksaminen. Siihen pitäisi tehdä jonkinlaisia linjauksia kustannusvaikutusten arvioimiseksi. Vertailuna todettakoon, että kunnan alueella olevien perusopetusikäisten kuljettaminen vuositasolla kunnan sisällä sijaitseviin kouluihin maksoi vuonna 2019 noin 900 000 euroa. Kuljetettavia oppilaita oli noin 400. Myös toisen asteen opiskelijoiden kuljetuksissa tulee huomioida erityisen tuen oppilaat ja erityistilanteet. Lisäksi tulisi arvioida, milloin päivittäinen kulkeminen ei ole tarkoituksenmukaista etäisyyden vuoksi. Tällöin maksuttomuuden piiriin tulisi ilmeisesti ottaa myös opiskelijan asuminen opiskelupaikkakunnalla.

Lakiesitys sisältää oppivelvollisuusiän korottamisen lisäksi rakenteellisia uudistuksia. Perusopetuksen päättävälle nuorelle määrätään hakeutumiselvelvollisuus sekä asuinkunnalle että koulutuksen järjestäjälle ohjaus- ja valvontavastuu. Näin ollen valtaosa koulutuksen järjestäjille tulevista lisääntyvistä vastuista kohdistuvat maksuttomuuteen ja uusiin ohjaus- ja valvontavastuisiin.

Esitys tuo perusopetuksen järjestäjille uusia velvoitteita sekä perusopetukseen että perusopetuksen päättämisen jälkeen. Perusopetuksen järjestäjän tulisi antaa oppilaalle oppilaanohjauksen lisäksi tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta sekä laatia henkilökohtainen jatko-opintosuunnitelma. Näistä toimenpiteistä aiheutuu merkittäviä lisäkustannuksia perusopetuksen järjestäjille, näin myös lin kunnalle.

Esityksessä laajennetaan maksuttomuutta yli oppivelvollisuuden toisen asteen loppuun asti. Myös koulutuksen järjestäjän veloitteet matka- ja majoituskorvauksista jäävät epämääräisiksi, ja ne tulee tarvittaessa korvata täysimääräisinä. Nämä asiat tulisi kytkeä selkeämmin sosiaaliturvan kokonaisuudistukseen.

lin kunta esittää lausuntonaan, että hallituksen esitys oppivelvollisuuden nostosta siirrettäisiin kahdella vuodella eteenpäin. Tällä varmistettaisiin asian huolellinen valmistelu, kunnille tulevien velvoitteiden määrittelemisen ja niiden kustannusten arviointi, maksuttomuuden kriteereiden tasapuolinen toteuttaminen, ammatillisen koulutuksen järjestämisvastuun ja laajuuden selvittäminen sekä kokonaisvaikutusten arviointi. Lisäksi toimeenpanoon ja erilaisiin kokeiluihin tulisi varata riittävästi aikaa ja resursseja.

Hallituksen esityksessä nostetaan esille tärkeitä näkökulmia nuorten elinpiiristä ja toisen asteen koulutuksen haasteista. Taustalla on myös tehty ansiokasta selvitystyötä. Johtopäätösten myötä ratkaisuehdotuksia ei kohdenneta riittävästi nuorten opintojen keskeyttämiseen tai syrjäytymisriskin supistamiseen. Esityksen kustannukset kohdistuvat lähes kokonaan opintososiaalisten etujen kasvattamiseen

opetuksen laadun tai pedagogisen tuen sijasta. Näin vaikutusten arvioinnin voi katsoa jäävän yksittäisiin toimenpiteisiin kohdistuvaksi. Oppivelvollisuuden laajentaminen ja kunnan velvollisuuksien kasvattaminen tässä muodossaan ei toteuta kokonaistavoitetta koulutustason nostamisesta ja osaamisen lisääntymisestä. Taloudelliset resurssit tulisi kohdentaa yksilöllisemmän ja joustavamman perusopetuksen rakentamiseen, jossa myös ongelmiin voitaisiin reagoida voimakkaammin ja riittävän varhain.

Päätösesitys (opetusjohtaja):

Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta päättää hyväksyä esitetyn Iin kunnan lausunnon hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle koskien oppivelvollisuuslakia ja lakia tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta sekä muutoksista eräisiin muihin lakeihin. Edelleen opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta päättää antaa lausunnon tiedoksi kunnanhallitukselle.

Päätös:

Hyväksyttiin esityksen mukaisesti.

ote: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Otteen pöytäkirjasta oikeaksi todistaa

Pöytäkirjanpitäjä Tuomo Lukkari, opetusjohtaja
